

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ———— 20 coroane.
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 286.

O conferință pastorală în front.

Cincizeci și cinci de preoți militari inimoși și mândri de biserica lor, arzând de dorul de a vedea în mijlocul lor pe capul bisericii reformate din Debrețin, episcopul Balthazar, s'au întrunit într-o conferință pastorală pe malul râului Drava în orașul Villach din Carinthia.

Și ferventul apostol al bisericii și școalei sale însoțit de secretarul său se coboară pentru a doua oară în mijlocul preoției sale pentru a-i da lumină, deșteptare, directivă, pe cari să le pună în praxă în mod caritabil în sfera lor cea mică.

Curios să văd o conferință protestantă și curios să văd legătura dintre episcop și preoții săi, am plecat și eu și m'am pomenit deodată prezent într-o adunare pompoasă, unde am aflat o preoție conștientă, ~~trădătoare~~ și entuziastă pentru apărarea intereselor bisericii sale, am aflat tineri inimoși și mândri de biserica lor, cari totdeauna știu și vor ști să deie o nouă îndreptare mai sigură și mai puternică tuturor puterilor de viață ale bisericii lor. Am aflat la acești preoți unitatea de acțiune, care e supremă cheazășie a isbândeii cauzei lor naționale.

În conferință s'a discutat, cu mult temeii și cu baze, lucruri privitoare la ameliorarea stării sufletești a soldaților. S'a luat inițiativă de a se introduce biblioteca ambulantă pentru soldații din linia primă de foc. S'a vorbit despre activitatea pastorală a preotului militar, care în actualul războiu, fie pe câmpurile de luptă, ori prin diferitele orașe, e de o foarte mare însemnătate. S'a discutat însă mai mult lipsa de cărți de rugăciuni și lipsa Sfintei Scripturi și episcopul diecezei cu un gest de tot nobil la propunerea secretarului său votează suma de 100 mii coroane pentru a se tipări Biblia și cărți de rugăciuni. L'am întrebat pe Măria Sa după conferință, că se poate vota sumă așa mare fără consimțământul consistorului, la ce mi-a zis: „Eu cu secretarul meu formăm consistorul, când avem o chestie urgentă și membrii ceilalți trebuie să consimtă cu noi, pentru că lucrăm pentru binele preoției și al credincioșilor.” O dragoste familiară plutea deasupra celor prezenți. Par'că auziam cuvintele Mântuitorului: „Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi, căci blând sunt și smerit cu inima”. Și acest episcop, această personalitate cu toată dragostea inimei sale, ca un prieten a vorbit de frumosa și de înalta chemare a preoției

sale. „Viața unui preot trebuie să fie un cuvânt viu. Ușa lui trebuie să fie deschisă la ori ce oară celuice așteaptă și sufletul lui să fie candelă aprinsă. Un tâlcător viu al Sfintei Scripturi, care conține toată morala, toată rațiunea, civilizațiunea și toată politica”.

Privind la acest grup de preoți militari am aflat, că niciodată chemarea acestor preoți nu a fost mai sublimă ca în acestea timpuri de urgie, căci preotul militar, care servește sub cerul liber în arșița soarelui ori pe ger, la groaznicul bubuit de tunuri, e silit să aducă mângăiere sufletească unor oameni de tot istovii.

Și cugetându-mă cum apare înaintea ochilor falnicul arbore al culturai românești — biserica ortodoxă națională — și o jale, o durere a fost pentru mine aceste momente cugetate. M'am adus aminte de nepăsarea păcătoasă și de desbinările dintre noi. Mi-au venit în minte acei slujitori ai altarului și ai națiunii, cari stăpâniți de patimi în loc să înpodobească biserica lui Hristos cu purpură, strică prin faptele lor frumseța ei genuină; la acei slugitori ai miilor de gloate românești, cari nu-s conștii de sublima chemare și de pozițiunea ce o au, de nobila sarcină de a fi apostoli ai creștinismului, luminători ai lumii, ai neamului, așa cum Biserica, lumea și miile de gloate române îi voiește „Mirii lui Hristos Domnul nostru, seduși de plăcerile lumești, devin infideli față de biserică, față de națiune, dând lui Cezarul ceiace se cuvine lui Dumnezeu”, cum zice Heine.

Rolul preotului român, fie prelat ori preot la sate nu se restrânge numai la funcțiunile liturgice. Pe lângă servicii altarului are rolul de lumitor și părinte al sătenilor. El este un organ de mult folos pentru neam și țară. Datorința lui e a lumină poporul, prin procurarea de gazete, formarea de societăți a desvoltă în el dragostea de neam și de moșie. Mii de soldați români de pe diferitele fronturi dornici de literă românească vor fi siguranța zilelor de mâine, dar trebuie să te cobori până în adâncimile sufletului fiecăruia pentru a-i trezi nădejdiile biruinței de mâine. Trebuie să cunoști spiritul, temperamentul, să pătrunzi în lumea lor sufletească și niminea ca preotul nu vine mai des și mai în variate ocazii în contact cu poporul. Preotul poate cunoaște mai bine gradul de pricepere al țaranului, inteligența lui naturală, preotul poate studia sentimentele lui pentru a i-le cultiva.

Păstoresc peste zece mii de soldați și sunt duhovnic la cinci spitale și mi-s'a dat prilejul să pătrund până și în cele mai ascunse colțuri ale sufletului său. Am înighebat cu soldații bibliotecă poporală, desfășurând aproape la trei-patru mii de exemplare din literatura popularizată și o mulțime de cărți de rugăciuni, cu un succes grandios. Precum cel flămând caută mâncare pentru a-și potoli foamea, întocmai așa și poporul nostru e dornic de lumină.

Ce să zic despre sufletul lui care e un mărgăritar neprețuit, care însă zace în pulbere, pentru că nu e curățit, nu e cizelat. Câte cântece de dor și jale s'au născut în războiul actual din gura soldaților români! În amurgul serii până în depărtări mari se aude trăgănatul dulce al poeziei populare românești și de atâtea ori sufletul ni-se înduioșază la auzul cuvintelor pline de pătrundere ale doinei. În scurt timp o să le adun aceste mărgăritare scumpe pentru a le păstra prin tipar. E evident deci, că activitatea unui preot român trebuie să fie multilaterală, atât pe teren religios cât și cel social și cultural. În întunecime zace cea mai mare parte a poporului nostru și pentru a-l scăpa de răul acesta e datorința cea mai sublimă a noastră a tuturor cari ne numim conducătorii lui.

Liș sa de cărți religioase și mai ales lipsa a unei ediții populare a sf. Scripturi e adânc simțită. Soldații îmi cer mereu cartea sfântă și nu pot să le satisfac. Gestul nobil al preotului reformat ar putea să ne servească și nouă de exemplu. Ce bine le-or fi căzut și soldaților noștri, văzând că și ai lor se interesează de ei. Ar putea să se facă o vizitație canonică cu binecuvântarea P. S. Sale, care provenită din dragostea și îngrijirea tuturor celor de acasă, ne-ar fi adusă și nouă celor de pe front momente de înălțare sufletească.

Timpul trece! Ceasul a sunat pentru toți. Să ne afle deci pe toți pregătiți de luptă culturală, căci acești soldați cari petrec pela diferitele fronturi, cari au văzut și au trecut prin multe, vor învinge mizeria din colibele satelor românești, vor învinge nepăsarea acelor factori cari nu se interesează de soarta unui popor credincios tronului și patriei și doritor de înaintare și vai va fi acelora, pe cari acești luptători conștii mergând acasă li vor afla și pe mai departe dormitând și dușmani vieții lor sufletești.

Corneliu Leucuța,
preot militar.

Din vremile de groază ale Cernăuțului.

Jurnalul vienez „Zeit“ aduce în numărul din 27 Septembrie a. c. o desfășurare exactă a evenimentelor care au provocat criza în ierarhia Bucovinei.

Expunerea aceasta fiind scrisă cu deplină competență de consilierul aulic și fostul vicar general român, profesorul univ. emeritat *Eusebie Popovici*, îi dăm loc în traducere în coloanele ziarului nostru, ca să rămână document vremilor viitoare pentru cei ce vor scrie istoria Bucovinei fără părtinire, fără preocupare politică și fără cuget întunecat de pornire pătimasă.

Comunicatul oficios care însoțește „Desridicarea arhiepiscopului Cernăuțului Dr. de Repta“, având menirea să motiveze această măsură din punctul de vedere al guvernului, s'a mulțumit pentru acest scop cu simpla constatare, că în Foaia ordinațiunilor a Consistorului Arhiepiscopesc din Cernăuți din 2 Octombrie 1914, numărul 47, a apărut o curendă, cu bună seamă că de tot regretabilă, cu semnăturile: „Mitropolitul Vladimir, vicarul Manastyrski“, care publicație a stărnit în fiecare patriot sentimentul de rușine și de amărăciune, care reclamă satisfacție corespunzătoare. Pentru scopurile ce le urmărea, comunicatul oficios n'a aflat de cuviință să adauge că acel circular, care zice că ordinațiunea cuprinsă în el a fost dată parohiatelor de mitropolitul Bucovinei și Dalmației împreună cu consistorul său pe urma unei înțelegeri cu guvernorul rusesc din Cernăuți, în realitate nu aduce adevărul și că este dela un capăt până la altul al tuturor năvălirilor guvern rusec, care a stors apoi sângele arhiepiscopului, a consistorului și a vicarului Manastyrski prin amenințări severe că va lua măsuri de cele mai aspre“.

Lipsind adădăos în comentariul oficios comentatori ne-au fost copleșiți de indignarea, că arhiepiscopul cu consistorul său a putut să ordoneze preoților săi atâtea monstruoșități neprietnice câte stau în circulară (ordonarea de rugăciuni pentru țară), și, nici nu la ordinul de neîncunjurat al guvernului rusec, ci chiar în înțelegere cu dânsul. Comentariul oficios a mai adăugat pentru motivarea desridicării arhiepiscopului, că arhiepiscopul și consistorul său au putut ce-i drept să fi fost oarecum siliți la publicarea acelei circulare, totuși ei n'au trebuit să ia prea în serios amenințările „liberatorilor“ rusești față de unicul mitropolit gr.-or. în Austria și că ei n'au trebuit să cedeze cu slăbiciune în acel timp de serioasă încercare, dacă și se admite, în fața loialității tuturor participanților dovedită în decursul anilor în viața publică, că n'au putut fi vorba de acea intenție rea, care constituie un delict. Această condamnare a comentariului oficial mă îndeamnă pe

mine, care, ca membru al consistorului, consultat totdeauna de arhiepiscop, mă împărtășesc și eu de „vina“ care i-se atribue arhiepiscopului în ținuta sa pe timpul teroarei la prima invazie rusească în Cernăuți, să vă aduc d-voastră și prin d-voastră publicității la cunoștință acele împrejurări, sub presiunea cărora noi, fără nici un scut în acel timp de grele suferinți, am fost siliți prin amenințare cu silnicii, să punem iscălitura sub acea nefastă circulară alcătuită numai de guvernorul rusec și nu, cum e vorba la începutul actului, de arhiepiscop și consistor în înțelegere cu guvernorul rusec.

Încă înainte de războiu, arhiepiscopul care a călătorit aproape în întreaga Europa de mijloc și de vest, dar n'a pus piciorul nici când în Rusia atât de aproape de Cernăuți și ca arhiepiscop nici nu voia nici când să permită vreunui preot călătoria la Rusia, era adese batjocorit de presă rusofilă din Cernăuți și acuzat de trădare față de biserica ortodoxă, fiindcă, în verdictele oficiale și interviuri s'a fost rostit contra pretențiilor rusofililor, mai cu seamă în Galizia și fiindcă a contestat că în Austria ar fi persecutată biserica gr.-or., cum susțineau aceștia. Când au intrat Rușii în Cernăuți, se știa din comunicări oficiale și se auzea și dela Ruși, că și arhiepiscopul stă pe lista de proscritie. El și aștepta zilnic cu cuțărul împachetat arestarea și deportarea sa în Rusia.

Rușii proclamară după intrarea lor în Cernăuți că orașul este rusec, depărtară insigniile monarhiei și amenințau prin afișe cu moartea orice opunere sau fapte suspecte contra regimului și armatei lor. Când încă a sosit un guvernator, teroarea era completă. Chiar în prima noapte au fost arestați cinci bărbați cu autoritate, între ei și primarul, de bună seamă, fiindcă după trecutul lor nu păreau inofensivi pentru noua orânduire, și apoi duși la Rusia și țăriți din închisoare până la Siberia.

A doua zi dimineața arhiepiscopul și consistorul au fost chemați la guvernator și li-s'a poruncit, deoarece Cernăuțul aparține acum Rusiei, să se ție strict de ordinele sale, iar la serviciul divin să se facă rugăciuni pentru casa împărătească și armata rusească, căci numai așa va scuti biserica ortodoxă.

Întreaga populație era cuprinsă de spaimă, și după ce a fost admoniată înainte de predare și de autoritățile proprii, să se supue și să observe o ținută prietenoasă „în interesul conservării proprii“, ea făcea totul ce i-se cerea din partea Rușilor, ca să nu fie suspectă de tendinți antirusești. Totuși n'au lipsit arestări, deportări, amenințări cu moartea și chiar o condamnare la moarte pentru o vorbă neînsemnată a fost adusă la cunoștința publicului, spre groaza generală. Apoi mai veni nevoia economică a populației din oraș surprins de ocupația rusească,

mai cu seamă la cei salariați, cari au fost rămas fără lefuri, așa că arhiepiscopul și consistorul erau asediați de oameni cu rugămintea pentru intervenție la guvernator și pentru ajutoare. Și populația dela țară căută sprijin la păstorul ei suprem. Astfel arhiepiscopul avea să intervie pentru mulți. Iar guvernorul îl trată cu un formalism rece, însă cu bănuiele și despotice, chiar și în privința serviciului divin în catedrală, la care asistă regulat cu ofițeri și soldați în mod oficial.

În astfel de împrejurări n'am avut cum să nu ne supunem ordinelor date cu asprime de războiu și cu amenințări pe față și ascunse, fără ca să ne expunem pe noi înșine și populația la cel mai mare pericol. În sfârșit tiranul, care avea între sfătuitoarii săi și pe primredactorul ziarului rusofil de odioasă din Cernăuți, ne trimise circulara nenorocită, alcătuită gata, cerând subscrierea arhiepiscopului și tipărirea ei fără nici o schimbare în foaia diecezană a ordinațiunilor, pentru ca să o trimită apoi singur la preoți. De repetite ori arhiepiscopul a intervenit cu rugămintea să ne cruțe de această rușine, sau să o reducă într-o altă, că circulara să nu fie publicată ca ordinațiune a arhiepiscopului ci ca o poruncă a guvernului. Dar înzădar. Pentru un moment guvernorul părea că s'ar fi înduplecat, dar apoi pertractările s'au sfârșit brusc cu aceea, că îl puse pe arhiepiscop să spue în introducerea circularei că o dă prin consistor în înțelegere cu guvernorul și că poruncește executarea ei exactă, cerând apoi iscălitura arhiepiscopului și a vicarului Manastyrski până la o anumită oră, cu amenințarea „celor mai aspre măsuri“. Noi eram convinși că cea mai blândă din „măsurile cele mai aspre“ va fi nu numai deportarea mitropolitului la Rusia și țărirea lui prin alte localități de exil, chiar până la Siberia, ci, ceea ce ne făcea mai mare grijă, erau represaliile contra populației din Bucovina, contra moșnegilor, femeilor și copiilor. Comentariul oficial spune, că amenințările rusești nu trebuiau luate așa de serios; însă la 1569 unicul mitropolit din întreaga Rusie a fost strangulat din partea statului în mănăstirea, în care a fost surgunit, și noi auziam din toate părțile, că arhiepiscopul stă pe lista de proscritie și cunoșteam acușele, pe cari scurt înainte de războiu le-a fost ridicat rusofilul, care era confidentul guvernului, că mitropolitul a trădat biserica ortodoxă și a vândut-o guvernului austriac. O deportare la Rusia cu cunoșcerea lipsă de considerare n'ar fi putut-o suporta arhiepiscopul în vârsta de 73 ani, cu o stare a sănătății așa de slabă. Ce-ar mai fi pățit însă biata populație înspăimântată? Pe de altă parte noi simțiam publicarea circularei în formă de ordinațiune a arhiepiscopului ca o rușine mare pentru noi, nu credeam însă, că ea ar putea constitui o ispită pentru păstoriile sufletești, car

Din Basarabia rusească.

(Urmare.)

Invățătorul dădu din cap, în semn de aprobare.

— Dumneavoastră, cinstiți plugari, ar trebui să vedeți ce mai fac și alții, zise după un restimp de gândire sfetnicul Ion Lăzăreanu, mângâindu-și barba-i frumoasă și pieptănată cu îngrijire și clipind din ochi.

— Facem tot ce putem și ce știm noi, când e vorba de biserică, adăuse repede Vasile Ursu juratul.

— Oameni buni, luă cuvântul din nou tânărul sfetnic vlădicesc, d-voastră acum să aveți toată încrederea în noi. Se va întâlni soborul bisericii întregi, și-acolo se va lua hotărârea cea mare. Până atunci să stați în bună pace...

— Biserica nu o dăm pentru ce-i în lume. Acesta-i cugetul nostru. S'o aduceți aceasta și spre știința Măriei Sale Vlădiciei, precum ca să se știe! Și acum război cu Dumnezeu Sfânta ta părintele Lăzăreanu, încheie primarele Hurdubelea, infundând în ciula dintr-o oaie mocănească mai pe... zăbind mânia pe uși în curte.

De aici purcesc sfântia Sa Ilie Petcu Oprea, cel mai în vârstă dintre toți sfetnicii. Ca de obicei, din comoditate și neîndrăzneală de vorbă tare, limpede și respicată, Sfântia Sa se sili să-i primească și le trimise veste cu servitoarea, când îi văzu stăruind nerăbdurii în stradă, că nu se găsește acasă.

În sfârșit și visul acesta din urmă, legat de sfetnici prinse să li-se destrame. Vlădica nu i-a primit, sfetnicul Ion Lăzăreanu, i-a încurcat cu vorba fără să le spună nimica, iar Ilie Petcu Oprea nu se găsea acasă. O bănuială ascuțită ca un sfredel dădu să se furișeze pe neluate în seamă în sufletele tulburate ale juraților. Dacă oamenii aceștia ai bisericii ar fi întru toate cu conștiința curată, și nemângâiți de nici o nedreptate pe mâinile lor, cugetau ei rătăcind fără de nici un rost și flămânzi pe străzile lungi ale Chișineului, ar fi trebuit de bună seamă să le grăiască altminterlea. Și apoi vlădica în care-și puseră toate nădejdiile lor fierbinți, căruia îi închinaseră toate cugetele, toate simțimentele lor, nu s'a îndurat să-i primească. Ca o revărsare de apă cîntopitoare li-se învălmășeau mereu în minte cuvintele pline de violență și cu două înțelesuri ale sfetnicului Ion Lăzăreanu:

— Cum, părinte, d-ta pe ce lume trăiești?

Ei bine, pe ce lume trăiește oare popa nostru, se gândeau ei? În lumea aceasta, părinte Lăzăreanu, în care viețuiești și Sfântia Ta. Cum, în ce lume trăiești? Nu te rogi și d-ta la același Dumnezeu, nu te pătrunde în suflet și pe d-ta aceiaș mireasmă de tămăie împrăștiată de sfântă cădelniță prin unghiurile bisericii? Nu te cutremură oare cuvântul dulce și plin de pricepere al sfintei evanghelii, cetite de popa nostru, din uși împărătești, de lacrimăază tot omul, pentru că îl pricepe? Cum, în ce lume trăiești? Sau poate te-ai abătut, de când cu scrisoarea dela Petersburg, pentru schimbarea graiului nostru

strămoșesc din biserică, spre altă lume, spre alte cugete, spre alte năravuri? Și apoi dacă-ți place Sfintiei Tale să te rogi poate în altă limbă, n'ai decât s'o faci în dragă voie. Dar atunci grăiește respicat, să știm și noi în ce ape te adăpi, și apoi om vede ce vom mai face. Pe ce lume trăiești? În lumea limbei noastre, părinte Lăzăreanu, a legii noastre, a obiceiurilor noastre din vechime. În lumea aceasta trăim, și în lumea aceasta dorim să ne ardă făclia sfântă la căpătăiele noastre...

Cătră seară, jurații porniră trudiți, abătuți, tulburați spre Stănilești din Vale.

Mergeau tăcuți, cu capetele în pământ ca după o îngropăciune. Soarele ca un stog uriaș de foc asfinția pe încetul după dealul dela spațele comunei, și cele din urmă raze ale sale îi încununau creștetul cu pulbere de aur însângărată. Umbrele serii se întindeau uriașe și mari peste holdele incolțite de curând, din cari se săltase binișor sămănăturile de primăvară. Pe nesimțite cele dintâi stele cioplră umede pe mătasa moale și învăluită în pace a cuprinsului...

Ca trezit dintr'un vis urit, Gheorghita lui Vasile Hurdubelea, primarele, ridică mâna-i aspră de muncitor-plugar spre cer, cu degetul arător întins, și rosti cu glasul potolit și înăbușit de durere:

— Vlădica, și cu sfetnicii săi, ne vând biserica!

Primarele Gheorghita lui Vasile Hurdubelea avea, socot, toată dreptatea...

Cu săptămâni de zile, mai înainte de ce

ar primi-o. Căci limba rusească, forma curioasă a alcătuirii precum și conținutul diametral opus loialității cunoscute a mitropolitului și a consistorului, trebuia să-i arete ori și cui că circulara este de origine rusească și că iscăliturile sunt siluite. Mai eram apoi încredințați, că vom în timpină înțelegere la concetățenii noștri austriaci și la guvernul austriac pentru situația noastră plină de spaimă și o judecată blândă asupra strămtorării noastre. În fine noi aveam impresia cu privire la influința șefredactorului al ziarului rusofil asupra guvernului, că porunca inexorabilă a unei circulare arhiepiscopale n'are de scop să câștige preoții pentru Ruși, ci mai mult să-l pedepsească pe arhiepiscop pentru ținuta sa antirusească înainte de războiu. Astfel noi, într-o ședință urgentă a consistorului, la care am participat numai eu, care sunt român și încă 3 membri ucraini ai consistorului, cunoscuți ca adversari ai rusofilismului, iar metropolitul purta presidiul, stând deprimat fără să spue ceva, am ajuns după lupte sufletești la concluzia, mai cu seamă că eram siliți de termenul pus, că nu ne rămâne alta, decât să ne supunem, spre a evita năcazuri și mai mari, acestei sile inevitabile. În același timp i-am lămurit pe toți preoții, cu care am avut ocazie să vorbim.

Iar după depărtarea Rușilor, într-o circulară către cler precum și într'un raport către guvernul i. r. al țării noi am lămurit siluirea, la care ne-a expus dușmanul, regretând adânc că nu ne-a fost cu putință să ne sustragem dela această, am reprobato și anulat circulara rușinoasă ca nepurcează dela noi, ci purtând numai iscăliturile noastre siluite și am asigurat clerul și guvernul de sentimentele noastre austriace și dinastice neschimbate.

Eusebiu Popovici,
consilier aulic i. r. și prof. univ.

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De F. Bettex. Trad. de N. Tăndreanu, preot.

(Urmare.)

Numai o pedeapsă amăsurată și potrivită, care să fie o nimicare a răului, ispășește păcatul. Aceasta este temelia dumnezească a lumii, săpată în conștiința noastră cu dalta de diamant. Și fiindcă tot păcatul este săvârșit împotriva unui Dumnezeu infinit și absolut, tot așa trebuie să fie pedeapsa.

Este adevărat, că în Testamentul vechiu, Dumnezeu a iertat păcatele celor ce se temeau de el, după cum se pare, numai din grație și

vrednici jurați din Stănilești din Vale purceseră pentru sfat la vlădica din Chișineu, înspre știința păsurilor lor cu privire la scoaterea limbei moldovenești din biserică și înlocuirea ei cu cea rusească, stăpânirea dela Petersburg își începuse cu strășnicie lucrarea sa de înăbușire a conștiințelor și amenințare. Trebuia mai întâi de toate câștigat vlădica pentru târgul acesta ieftin, și apoi pe rând ceialalți sfetnici ai Sfinției Sale. Învoindu-se odată căpeteniile bisericii cu schimbul acesta de graiu, luat în planul de activitate al guvernului rusesc față de Basarabia, târgușoarele vechi moldovenești și comunele vitejilor urmași ai arcașilor lui Ștefan cel Mare, trebuiau să închine repede steagurile. Spre înfăptuirea lucrării acesteia de rusificare și înăbușirea conștiinței naționale moldovenești a locuitorilor celor trei județe înfășcate cumpănit de harapnicul rusesc, în a cărui plează gemeau încă atâtea sutlețe fără de nici o nădejde, stăpânirea blagocestivului țar, nu cruța nici un singur mijloc. Cumpărare cu promisiuni, lingușire, amenințare cu deportare și surghiun pe viață în minele otrăvite de plumb din Ural, ori în temnițele murdare și fioroase ale Siberiei, de unde nu mai este întoarcere...

Mai întâi de toate fu trimis la Chișineu, pentru de a pipăi și cunoaște cugetul și felul de-a simți al oamenilor, un comisar împărătesc, cneazul Dimitrij Cobilanschi-Popoff.

(Va urmă.)

îndurare, iar prin prorocul Iezechiel a prevestit celui fărădelege, că va trăi, dacă se va întoarce dela păcatele sale.

Dar cine nu primește numai această singurată sentință a Bibliei, ci cercetează întreaga învățătura ei și are în vedere jertfele cari prefigurează jertfa lui Hristos, acela va recunoaște, că Dumnezeu a făcut toate acelea în vederea jertfei aduse de Mântuitorul prin moartea sa pe cruce, care jertfă a fost hotărâtă în planul lui Dumnezeu chiar înainte de crearea lumii, dar sfinților V. T. în parte le-a fost necunoscută.

Prin moartea sa Mântuitorul a ispășit, precum toate păcatele omenimii de atunci încoace, așa și cele de până atunci. „Sunteți mântuiți”, zice Petru (I. 1, 19), „cu scump sângele lui Hristos, ca al unui miel nevinovat și nespurcat, care s'a cunoscut mai înainte de alcătuirea lumii, iară s'a arătat în ani acești a mai de pe urmă pentru voi”.

Și tot păcat l și toată iertarea lui o exprimă Ioan Botezătorul în ponderoasele cuvinte: „Iată, acesta este mielul lui Dumnezeu, carele poartă păcatele lumii”.

Ar putea zi e cineva însă, că Hristos s'ar fi putut naște într-o clasă socială mai înaltă și mai potrivită, așa zând, în menirea sa; pentru ce s'a născut El într-o familie a unui simplu teslar, de ce a trăit în mijlocul unei societăți pătulate și cuviincios o încunjură, de ce s'a băut la o masă cu vameșii și a pierdut? De ce n'a venit El ca un fiu de rege, ca împărat roman, ca mare și mai puternic dintre oameni? Acum s'ar părea unora mai demn de Dumnezeu și oarecum mai explicabil. Atunci ar fi avut o înăurire mai mare, ar fi aflat mai multe simptome, ar fi câștigat adevărului mai multă trecere. Cât ar fi putut face d. e. ca împărat roman cu cuvântul și cu fapta; cum ar fi putut pretinde prin legi și întocmiri dumnezești urmarea binelui și încunjurarea răului; ce influință minunată de înaintare și nobilitare a oamenilor ar fi exercitat el asupra lumii întregi și încă fără multă osteneală!

Dar cine își face o astfel de judecată, acela cugetă într'un chip omenesc și stă prea departe de înțelepciunea dumnezească. Mai întâi, Dumnezeu nu face multă deosebire între un rege și un cerșitor. Înaintea Lui ei sunt egali, deși omul, care judecă așa de ușor după exterior, face deosebire între ei. De tot neînsemnate sunt înaintea lui Dumnezeu toate deosebirile noastre de rang; puterea și avuția pământească sunt pentru El praf și pulbere; titlurile omenești chiar și cele mai înalte sunt nimica înaintea lui, și de aceea pentru Mântuitorul ar fi fost de tot nepotrivit și nedemn, de a se împodobi cu astfel de găteți sărăcicioase. Chiar și oamenii cei mai buni și mai mari la suflet ai tuturor timpurilor au recunoscut, cât de fără de valoare este o astfel de strălucire. Din această cauză și noi prețuim foarte mult disprețul față de bunurile și puterea lumească a unui Socrate și Diogen, a sf. Ilie și sf. Ioan Botezătorul ș. a.

Numai ceea ce este omul prin sine însuși, este într'adevăr al său și rămâne pe vecie; ceea ce îi aduc și adaugă împrejurările, titlurile și dignitatea și toate cele ce mai urmează din acestea, aceea se și duce deodată cu titlul și cu poziția, aceea nu este într'adevăr al său. Căci ceva veșnic. Hristos n'a voit să dea nimic din roman legi ca împărat roman, căci el știa foarte că deja în evul mediu n'ar mai fi avut o valoare, din cauza împrejurărilor schimbătoare, ci el a voit să supună omenimei ca om, cuvintele veșnice adevărate ale vieții de veci. Din această cauză a trebuit să și apară el ca om simplu, fără slujbă și ranguri, fără titluri și poziție înaltă.

Căci în ceea ce-i privea viața pământească și înlesnirile ei — atunci când s'a hotărât să mântuească lumea și pentru aceasta trebuia să se pogoare din mărirea pe care o cunoștea ca Dumnezeu mai înainte de a fi zidită lumea, în peștera întunecoasă a acestei lumi bolnave și păcătoase, și să ia asupra-și povara înfricoșată și nepricepută de noi a acestei vieți pământești, pe scurt pentru a se face om, — pentru el tot una eră, dacă va petrece aici între noi 33 de ani ca om bogat sau sărac, ca un împărat sau ca un cerșitor. Tocmai precum pentru noi — trebuind să stăm 33 de ani în exil la sălbaticii Bușmani — n'ar însemna chiar nimica dacă am purta sau nu pe gât câteva mărgelile albastre, deși ei le țin de cea mai frumoasă podoabă, de cea mai mare cinste. Nu aceea i-a fost Lui spre greutate, că nu și-a avut bucătăria sa, n'a avut îmbrăcăminte frumoasă sau că n'a mers înaintea lui un lictor, că nu s'au plecat în fața lui curtenii cei lingușitori, căci el știa tot ce se află în orice suflet omenesc pe care-l privia odată, știa cât de mincinosă e această cinste, cât de fățarnică e frica și dragostea ce se arată celor mai mari ai lumii acesteia. Ci păcatele oamenilor erau povara care-L apăsă greu, precum și faptul, că lumea pe care a venit să o mântuească îl respingea cu dispreț și batjocură, ba chiar și învățăceii Lui erau așa de orbi și de puțin credincioși, că i-au stors oftatul: „O voi puțin credincioșilor! O, neam blăstămat! Cât timp voi mai rămânea eu încă la voi?” Aceasta l-a făcut să deplângă soarta Ierusalimului.

Și dacă ar fi venit în această lume ca un puternic și ales, noi în orbirea noastră i-am fi zis: „Da, când cineva are tot ce-i poate da acest pământ, tot ceea ce ai putea dori numai, de sigur că nu e greu să trăească curat și fără păcate; El n'a fost supus nici unei ispite; dar dacă ar fi avut și el mii de feluri de lipsuri și griji neconținute ca și mine, atunci fără îndoială că și Lui i-ar fi fost imposibil să trăească curat și dumnezește!” Dar apoi ce ar fi câștigat atunci dela El săracii, cei părăsiți și disprețuiți în această lume, cei cari au mai multă lipsă de mângăiere, ei omenimea cea adevărată? pentru că omenimea nu constă din câteva mii de oameni culti, artiști și oameni de știință, aparținători cu toții societății alese; nu, adevărata omenime în fața Domnului este, la tot cazul, cea de milioane care fără să știe multe despre artă, știință, cu fața plecată spre pământ, la plug și la sapă, cu săcurea și cu dalta, zi de zi își câștigă pâinea lor amară cu multă trudă și osteneală; aceia, cari fără să priceapă ceva din teologie sau filozofie, atunci când sunt în lipsă oftează: „Ah, Dumnezeule!” și se mângăie apoi, ca un copil, cu gândul, că bunul Dumnezeu le va ajuta!

Pentru ca să mântuească această omenime a venit Hristos în lume. Dar, oare ce ar fi câștigat ea dela un Mântuitor, care ar fi venit în podoabe și purpură, ca un împărat și rege? — O! el i-ar fi fost prea străin, ar fi stat prea departe de ea, oamenii n'ar fi avut pentru viața lor nici un exemplu, n'ar fi avut nici o bucurie privind la personalitatea Lui, pentru că el nu eră unul dintre ei. Dumnezeu însă face numai fapte bune și desăvârșite; și când a hotărât să se facă om, atunci s'a și făcut într'adevăr, a luat natura omenească cu toate greutățile ei, s'a coborât în cea mai neagră sărăcie, în cea mai mare lipsă și năcaz.

(Va urmă.)

Păstrați curățenia limbei!

În timpul din urmă vedem în ziarele noastre, tot mai multe articole cu stil îmbrăcat în formă străină. Articolele își fac impresia, că autorii, ori se știu cugetă mai bine în altă limbă,

ori și-au câștigat cunoștințele din opuri străine. Este drept, că știința și cunoștințele tot știință și cunoștințe sunt în ori și ce limbă ar fi. Aceea nu importă, că cineva ceteste și-și câștigă cunoștințe din opuri străine, adevărat scris în altă limbă. Cunoștințele trebuiesc însă frământate, aranjate în modul de cugetare și în stil românesc. Orice limbă își are particularitățile sale genuine pentru exprimarea cugetelor. Aceste, traduse în altă limbă, dau un stil greoiu, abea apercipiabil. Aceasta e permis, numai când omul e constrâns de ceva condiții, de a nu traduce liber. Cunoștințele câștigate din opuri străine trebuiesc aranjate în modul de cugetare genuin al limbii românești. Folosirea lor în forma stilară străină denotă, că autorul, ori le-a împrumutat de-a gata pentru improvizare, fără a-i fi avere intelectuală proprie, ori nu se știe cugetă în limba românească.

Scopul scrierii mele nu e de a da direcții de cugetare și stil; aceasta nu încapă în cadrul unui mic articol. Am voit numai a signaliza apariția bolnăvicioasă. Se observă aceasta la scriitorii mai tineri. Aci nu înțeleg scriitorii de profesie, ci intelectuali: învățători, preoți, avocați, cari scriu numai ocazional. Dacă aceasta e încătușabilă pentru intelectuali, cari își dezvoltă activitatea spirituală în limbi străine, este condamnată pentru învățători, preoți, cari își dezvoltă activitatea spirituală în limba maternă. Forma străină este, pe lângă aranjarea nesintactică a diferitelor părți a zicerii, compunerea zicerilor de lungime monstră.

Forma ne și spune, de unde e luată. Limba maghiară e acomodată pentru ziceri lungi, fără a fi în detrimentul înțelesului. În limba română zicerile lungi ne dau un stil greoi, ce abea se poate înțelege. E drept, că nu putem evita zicerile lungi, dar, să nu fie de lungime monstră, se poate. Aduc două exemple de ziceri de lungime monstră, fără text, fără numirea autorului și fără loc. Una e dascălească, în un articol pedagogic, din 25 rânduri. „Na colegă!”, — gândesc — „dacă știința s'ar măsura cu metrul după lungimea zicerilor, ar trebui să se ascundă profesorii, cari te-au învățat”. Recordul însă l-a ajuns un preot, în un articol sociologic, cu o zicere de 32 rânduri. „Bravo părinte!” — îmi zic — „ești director școlar, dar ai și întrecut pe dascăl”. Adevărat: zicerea dascălului, pusă în un rând drept, ar fi lungă de 2 metri, 14 cm., iar a părintelui de 2 m. 24 cm. Așa ziceri, cred, că nici lorga n'ar ști ciopli. Altcum zicerile monstre s'ar putea desface în 3—4 ziceri. Când se scrie românește, trebuie și cugetat românește, atunci și stilul își are forma sa proprie.

V. Strauf, învățător.

INFORMAȚIUNI.

† **Nicolae Zigre.** Din Oradea-mare primim vestea tristă, că fruntașul nostru bihorean, avocatul de bun nume *Nicolae Zigre*, a încetat din viață, Duminecă în 8/21 Octomvrie, în anul al 75-lea al vieții sale laborioase. Adormitul în Domnul și-a dedicat frumoasele sale însușiri sufletești nu numai binelui și fericirii familiei sale, ci a dezvoltat o activitate neobosită și pentru promovarea tuturor intereselor noastre bisericești și naționale. În calitate de secretar al consistorului nostru din Oradea-mare a fost mai multe decenii spiritul îndrumător al tuturor afacerilor bisericești din districtul acestui consistor. Chemat de secretar al consistorului metropolitan prin fericitul metropolit Ioan Mețianu, își continuă activitatea sa binefăcătoare pe terenul bisericesc până în timpul din urmă. Ca avocat a avut un rol însemnat în toate manifestațiunile noastre naționale și bisericești, îndeosebi în procesul pentru mănăstiri, luând parte activă cu consecvența și omenia, ce-l caracteriză, la toate luptele pentru emanciparea noastră politică. Ca membru în corporațiunile noastre bisericești, în sinodul nostru eparhial și congresul național bisericesc s'a distins totdeauna prin vorba în-

teleaptă și cumpenită, prin autoritatea și competența, cu care contribuia la resolvirea afacerilor, prin ce și-a câștigat un nume neperitor în analele vieții noastre constituționale. Rămășițele pământești ale regretatului s'au așezat spre vecinică odihnă Miercuri în 10/23 Oct. în cimiterul Rulikövszky din Oradea-mare. Pe calea veșniciei îl însoțesc sincerile noastre regrete. Fie-i memoria binecuvântată!

† **Terențiu Tripa,** tinărul și simpaticul diacon al Lugojului a încetat din viață după un morb scurt și greu, Sâmbătă, în 6/19 Octomvrie, în etate de 26 ani. Pe lângă numeroși consăngeni îl deplânge tinera soție cu un copilăș de abia 2 luni! Transmitem îndureratei familii condolențele noastre. Odihnească în pace!

† **Valer Corbu,** paroh gr.-or.-român în Poenii de jos, după scurte, dar grele suferințe, a trecut la cele eterne, Vineri, în 5/18 Octomvrie, în anul al 28-lea al vieții, al treilea al preoției și al 3-lea al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești ale reposatului s'au așezat spre odihnă vecinică Duminecă în 7/20 Octomvrie în cimitirul bisericesc gr.-or.-rom. din Poenii de sus. Il deplând: Catița Corbu n. Papp soție; Octavian și Silvia fiu și fică; Vasile Corbu preot, Armanca Coste parinți; Ioan Papp preot, Sofie Popoviciu socri; Teodor Papp moș; Ioan Corbu unchiu; Antonia m. Botișel, Cornelia m. Teaha, Victoria m. Cioflan surori; Virgil, Victor (înrolat) frați; Miron Botișel preot, Gheorghe Teaha preot, Ioan Cioflan preot, Vasile Nicoruția preot, Vasile Papp, Ioan Papp, Gheorghe Papp cumnați; Maria Corbu n. Papp cumnată; Ioan Botișel, Minodora Botișel, Emil Botișel, Pompiliu Teaha, Stella Teaha, Areta Teaha nepoți și nepoate.

Sreda Crăciunescu și-a pierdut originalul diplomei sale de învățător. Fiind dânsul concentrat, celce ar găsi-o este rugat a o trimite soției sale: Paulina Crăciunescu, Temeskenéz, Temes m.

Cheltuielile de războiu ale monarhiei. Din proiectul de buget prezentat în delegația austriacă se poate vedea că cheltuielile de războiu ale Austro-Ungariei până la finele lui Iunie 1918, erau de 61 miliarde și 130 milioane coroane. Dala 1 Iulie până la finele lui Decemvrie, cheltuielile de războiu sunt preliminate cu 12 miliarde 250 milioane coroane.

Vor circula trenuri mai puține. Direcția căilor ferate având în vedere lipsa mijloacelor de transport, apoi marele trafic de mărfuri de toamnă și în fine îmbolnăvirea unui mare număr din personalul de drum de fer, de boală spanioală, a hotărât să suprimă câteva trenuri cu începerea dela 18 Octomvrie. Cele mai principale din aceste trenuri desființate sunt: Acceleratul Nr. 1001—2 între Budapesta și Fiume și legăturile de pe linia Ujdombovár—Pécs.

Intrigi. Cetitorii noștri știu, că în coloanele ziarului nostru n'am făcut confesionalism. N'am aflat demne de vremurile istorice, ce le petrecem, fapte și proceduri, cari ar conturbă armonia, de lipsă, a sufletelor. Frații dela „Calea Vieții” par a fi de altă părere. De câteori li-se dă prilej nu se rabdă a nu ne da câte un ghiont. Așa în numărul din 4/17 Octomvrie luând notiță despre hotărîrea Consistorului nostru eparhial din Arad de a publica concurs pentru îndeplinirea protopopiatului din B.-Comloș scrie: „Ce ne-am bucură de această știre, dacă n'am ști, că Clorogar și ceilalți mangriști pentru aceea se grăbesc cu complinirea protopopiatului, ca să-l așeze în acest scaun pe părintele Dr. Ștefan Cioroianu, iar de când Comloșul e sub administrarea acestui preot s'au întâmplat unele prostii (aici nu înțelegem împăcarea lui cu neamurile, cu cari până aici nu stătea de vorbă), cari nu ne dau garanță, că acest protopopiat va avea o conducere luminată”.

Nici când nu ne-am amestecat în afacerile bisericii unite, nici n'am cerut garanțe, când a fost să-și îndeplinească vr'o funcțiune bisericească. Să ne lase deci și frații dela „Calea Vieții” în dreptul nostru de a chibzui asupra vrednicilor și a intereselor noastre. De trebile noastre nu „trebuie să-i doară capul”. Le vom isprăvi noi înșine.

Religiositatea lui Foch. Despre religiositatea mareșalului francez Foch aflăm date în convorbire ce a avut-o cu Clemenceau. Acesta a ajuns

pentru prima dată ministru prezident în anul 1906. Tocmai eră vacant postul de director al școlii de războiu și Clemenceau a chemat la sine pe Foch spre a-i pune în vedere postul de director, Foch fu întrebat de Clemenceau: „E adevărat că D-ta ești clerical? — Domnule ministru prezident — răspunse Foch, — dacă zici că e clerical cineva pentru că are credință în Dumnezeu și merge la liturghie, sunt clerical. Dacă însă mă crezi clerical în înțelesul de fanatism religios, în acest caz nu sunt clerical.” Clemenceau i-a replicat: „Pagubă! Doar d-ta scrii o carte despre purtarea războaielor.” Foch a trimis cartea sa lui Clemenceau, iar acesta cu ocaziunea altei întâlniri zise lui Foch: „Ești încă tot clerical?” Răspunsul fu: „Domnule ministru prezident, cred că ți-am răspuns la întrebarea aceasta.” Clemenceau zise atunci: „Cu atât mai rău. Ți-am cetit cartea. Într'adevăr e vrednică de apreciere. Pagubă că ești clerical! Totuș: D-ta vei fi directorul școlii de războiu”.

Cei cari taie porc vor fi îndatorați a da cu prețul maximal pe seama oficiului de aprovizionare 5 kg. de untură.

Trenurile nu vor fi încălzite la iarnă. Direcțiunea trenurilor anunță, că în lipsa materialului de încălzit trenurile vor fi încălzite în măsură mai mică. Dreptaceia atrage atențiunea călătorilor, ca să se provadă cu îmbrăcăminte calde.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș,** profesor.

Concurse.

În conformitate cu rezoluția Consistorului Nr. 2721/1917, se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante **Bodești** (Bozód) cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”, pe lângă următorul beneficiu:

1. Sesia parohială, după care alesul va plăti contribuția. 2. Casa parohială. 3. Stolele legale. 4. Birul legal ș. a. Dela credincioși, cart posed 4 jug. (lanțe) pământ, 15 litre cucuruz, dela cei ce posed peste 4 lanțe, 30 litre (cucuruz sfărmat).

Alesul va avea să catehizeze la școala de acolo fără alta remunerație.

Parohia este de clasa I, dar se admitte concurs și cei cu cvatificație de cl. II-a.

Reflecții trebuie: 1. Să-și înainteze resursele oficiului protopresbiterial din Buteni. 2. Să se prezinte în sf. biserică din Bodești, pe lângă observarea Reg. § 33. 3. Înainte de a se prezenta în sf. biserică trebuie să avizeze oficiul protopresbiterial, că are cvalificație prescristă, iar de este din altă dieceză, să dovedească, că are consenzul Ven. Cons. din Arad sau a I. P. S. Sale episcopului nostru diecezan, că poate recurge la aceasta parohie. **Comitetul parohial.**

În conțelegere cu: **F. Roxin,** ppresbiter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa primă din **Semlac**, devenită vacantă prin alegerea părintelui Dr. Patriciu Țucra de protopresbiter al tractului Vinga, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: 1. Una sesiune parohială constătătoare din 33 jughere pământ arător. 2. 400 cor. (patru sute cor.) ca bir parohial. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire dela stat.

Alesul este obligat a catehiza în școlile noastre confesionale din loc fără nici o remunerație și va suporta toate dările după sesiune și după venitele din parohie.

Doritorii de a reflecta la aceasta parohie sunt poftiți, ca resursele adresate comitetului parohial din Semlac și ajustate cu testimoniu de cvalificațiune pentru parohie de clasa primă, de testimoniu de maturitate și eventual cu atestat despre serviciul prestat pe terenul bisericesc-școlar, să-l înainteze oficiului protopopesc din Arad în termenul concursual, în care restimp, pe lângă respectarea dispozițiunilor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii și pe lângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului, vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie, — iar întrucât vor fi din alta dieceză, vor avea să dovedească, că pentru a recurge au consimțământul Consistorului, respective a Episcopului diecezan.

Comitetul parohial gr.-or. rom. din Semlac. În conțelegere cu: **Traian Vajian,** ppresbiter.

—□— 3—3